

VEILIGHEID EN GEZONDHEID

NADENKEN OVER HET GEBRUIK VAN ELASTISCHE VEERMIDDELEN

GEBRUIK VAN DE MINITRAMPOLINE EN

In toenemende mate kan men constateren dat ouders instanties als scholen en verenigingen aansprakelijk stellen voor letsel dat hun kinderen overkomen is tijdens de les. Zij menen dat de leerkracht tekort geschoten is in zijn zorgplicht tegenover de leerling. Deze letsels betreffen naar mijn ervaring als deskundige bij rechtszaken in verreweg de meeste gevallen het gebruik van elastische veermiddelen als minitrampoline, dubbele minitramp of de trampoline. Door: Dick Sol

Volgens artikel 6: 162 t/m 165 van het Burgerlijk Wetboek levert een onrechtmatige daad als gevolg van onrechtmatig handelen of onrechtmatig nalaten aansprakelijkheid op. Er is een aantal eisen te stellen aan deze aansprakelijkheid, te weten:

- er moet sprake zijn van onrechtmatigheid (onzorgvuldigheid in handelen of door nalaten)
- de daad moet toerekenbaar zijn (schuld)
- er moet aantoonbare schade zijn
- er moet een causaal verband zijn tussen de daad (handelen of nalaten) en de schade
- er moet een relatie bestaan tussen de overtreden norm en het getroffen belang.

CONVENANT

In 1991 is er door de KVLO in samenspraak met de ALO's en Pabo's (commissie minitramp springen) een aantal regels opgesteld om het veld duidelijkheid te geven over het zorgvuldig gebruik van dit materiaal. Dit gebeurde na een verbod van de Minister om de minitrampoline te gebruiken bij rijkscholen voor voortgezet onderwijs. Mede als gevolg van het toen opgestelde convenant heeft de Minister het verbod opgeheven.

Ervaring sinds 1991 met een aantal rechtszaken leert dat men in het veld de gemaakte afspraken niet meer kent en er vaak

Leerlingen leren hulpverleners

FOTO: HANS DIJKHOFF

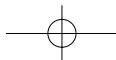
ook niet naar handelt. Zelfs kent men op sommige ALO's de afspraken rondom beveiliging van het springen niet meer of men houdt zich niet aan de afgesproken veiligheidsregels. In vakbladen staan regelmatig artikelen met teksten en foto's, die strijdig zijn met het advies aan de Minister van 1991. Dit alles leidt tot een werksituatie, die vakleerkrachten die op hun school de minitrampoline gebruiken, buiten hun schuld uiterst kwetsbaar maakt.

DE SITUATIE SINDS HET CONVENANT

Bij iedere voorkomende zaak werd het ongeval door de rechter tot nu getoetst op de regels van het convenant van 1991. Steeds heeft de rechter de school (leerkracht) in het ongelijk gesteld als men bij het ongeval niet volgens deze regels handelde.

Als men de adviezen van 1991 zou moeten evalueren na een aantal gevoerde letselschadezaken dan zouden de regels niet behoeven te veranderen. Wel zal de uitleg van de regels nog duidelijker en uitvoeriger moeten zijn. Op een aantal punten dienen ze te worden aangevuld. Het betreft naar mijn ervaring bij deze zaken de volgende aspecten:

- Regel 4 van de adviezen luidt: 'Het minitrampoline springen dient te allen tijde door voldoende vanghulp beveiligd te worden'. Opleidingen en individuele leraren blijken vaak hun geheel eigen interpretatie te geven aan het begrip 'voldoende vanghulp'. In rechtszaken toetst de rechter het begrip 'voldoende vanghulp' via de deskundige aan de (buitenlandse) literatuur op dit gebied. Naast het hulpverleners en beveiligen wordt door de rechter getoetst of de juiste methodische voorbereidingen voor de leerlingen hebben plaatsgevonden. Men moet geen verplichte hulpgrepen voorschrijven voor elke situatie omdat het pedagogisch-didactisch handelen daardoor wordt gefrustreerd. Wel bestaat er een aantal principes waaraan het hulpverleners situatief kan worden getoetst (comply and explain). Het kan vaktechnisch dat in dezelfde situatie meerdere vormen van hulpverlening correct kunnen zijn afhankelijk van de didactische bedoeling.

NE EN ZORGPLICHT (1)

- In regel 6 wordt onder voorwaarden het gebruik van twee trampolines eventueel gekoppeld aan elkaar toegestaan. De toepassing hiervan leidt in de praktijk nogal eens tot ernstige verwijtbare letsels. Deze zouden voorkomen kunnen worden als men op dit punt de leerkrachten uitvoeriger wijst op de technische-, methodische- en veiligheidsconsequenties van het gebruik van twee geschakelde trampolines.
- Bij het gebruik van elastische veermiddelen wordt veel kinetische energie gegenereerd in de vorm van hoogte-energie. Wie met de minitramp springt moet niet alleen technisch, maar vooral ook goed methodisch met de problematiek van de explosieve vering en de gegenereerde hoogte kunnen omgaan. In het leerproces dient dan ook altijd een ruime periode in het leerproces gebruik gemaakt te worden van het principe van de landingshulp via het verhoogde vlak. In de wereld van het turnen een heel normale zaak, maar bij de scholen vaak een onbekend fenomeen. Dit komt mede omdat de contacten tussen school en opleiding enerzijds en de turnwereld anderzijds steeds geringer worden. Om de veiligheid met de minitramp te borgen heeft de Commissie dan ook in 1991 een artikel 'Minitramp springen en vlakverandering' in de *Lichamelijke Opvoeding* laten schrijven. Dit ter verhoging van de praktijkkennis van leraren op school rondom de methodische opbouw van het springen met elastische materialen. Enige aspecten van de vlakverandering zouden aan de toelichting op de adviezen toegevoegd moeten worden.

Gelet op de opgedane ervaringen sinds 1991, wordt in dit artikel aandacht besteed aan de volgende zaken:

- een herhaling van de adviezen van 1991
- de biomechanische wetmatigheden van het hulpverleners, waarop de praktijk van het hulpverleners getoetst kan worden
- de begrippen hulpverleners en beveiligen
- de belangrijkste wetmatigheden rondom het gebruik van vlakverandering als methodische werkwijze bij het leerproces van trampolinespringen
- technisch inzicht in koppeling van bewegingen met name bij gebruik van twee minitrampolines
- dient men één of twee hulpverleners bij het minitramp springen te gebruiken?
- het alternatief gebruik van de minitrampoline
- de begrippen moeilijkheidsgraad en risico
- voorstel tot certificering, die leraren en studenten bevoegd maakt om de minitrampoline te gebruiken.

DE ADVIEZEN VAN 1991

Adviezen/voorwaarden' voor gebruik minitrampoline (Bakker, Jaap; et al.)

1 De minitrampoline mag alleen gebruikt worden door lera-

ren en leraressen die ter zake didactisch en methodisch zijn geschoold, d.w.z.

A In hun opleiding de minitramp en de landingsmat hebben leren hanteren of

B Een nascholingscursus hebben gevolgd, gericht op het gebruik van minitrampoline en landingsmat.

- 2 Bij die vormen van het springen met behulp van de minitrampoline waarbij de afzet vrijwel rechtstreeks gevolgd wordt door de landing – i.c. bij de zgn. vrije en/of steunsprongen – dient de minitrampoline altijd in combinatie met de landingsmat gebruikt te worden.
- 3 Het beoefenen van de zweefrol met gebruikmaking van de minitrampoline is slechts toegestaan indien met een verhoogd landingsvlak gewerkt wordt. Het landingsvlak mag echter ook niet te hoog zijn, omdat er dan te weinig rotatiemogelijkheid overblijft, maar uiteraard ook niet te laag, daar er dan te veel valkracht opgevangen moet worden. Als vuistregel kan worden gehanteerd dat de landingsmat dient te liggen tussen schouder- en heuphoogte van de leerling staande op de minitramp.
- 4 Het minitrampspringen dient te allen tijde door voldoende vanghulp beveiligd te worden.
- 5 De minitrampoline dient bij niet-gebruik nooit gebruiksklaar neergezet te worden, noch in de zaal, noch in de toestellenberging.
- 6 Er bestaat geen bezwaar tegen het gelijktijdig gebruik van twee of meer minitrampolines in een les, mits aan het gestelde in de punten 2, 4 en 5 wordt voldaan.
- 7 Het springen met behulp van de minitrampoline dient te zijn opgenomen in het deelschoolwerkplan lichamelijke oefening van de school.

Voorts wordt een aantal kwaliteit- en/of functie-eisen gesteld aan de minitrampoline en de landingsmat (Bakker, J. et al.). De adviezen worden verder uitgewerkt in een toelichting op de genoemde voorwaarden voor gebruik in hetzelfde artikel.

In de volgende twee afleveringen van de *Lichamelijke Opvoeding* verschijnen nog twee delen van dit artikel, die respectievelijk zullen gaan over de principes van hulpverleners en beveiligen en de bijdrage van de methodiek aan de veiligheid en andere aspecten.

CORRESPONDENTIE: dick.sol@hetnet.nl

